

Nr 48.

Af herr **Klefbeck**, *angående skrifvelse till Konungen, med begäran om utarbetande och framläggande af förslag till ändring af 10 kap. 21 § rättegångsbalken.*

I rättegångsbalkens kap. 10 § 21 är stadgadt, att brott skall rannsakas och dömas, där gärningen gjord är. »Hafver någon å flere ställen gjort enahanda missgärning, rannsake och pröfve domaren å hvarje ort, om han till gärningen saker är. Hafver han flere slags missgärningar å särskilda orter gjort, då skall om hvardera rannsakas, där det skett».

En person, som på flere olika platser begått förbrytelser, skall sålunda forslas från den ena platsen till den andra för att stånda ansvar för det eller de brott, som han på hvarje särskildt ställe begått. Det är endast några få undantag, som från denna regel medgifvits. Sålunda må t. ex., om vid försändning af djur afsändaren gjort sig skyldig till djurplågeri, åtal kunna anställas vid domstol i bestämmelseorten. Barnuppfostringsmål må kunna upptagas vid svarandens personliga forum, äfven om häfdandet skett å annan ort. Och enligt k. br. 29 juli 1812 är det till och med medgifvet en domare, att om en för stöld inför domstol tilltalad person uppger sig ha begått flere dylika brott, domaren må kunna, innan den brottslige förvisas till rannsaking under annan domstol, genom skriftväxling med vederbörande söka inhämta upplysningar om det föregifna brottets verklighet.

Förmodligen har detta stadgande om att den brottslige i vanliga fall skall rannsakas just på den plats, där brottet blifvit begånget, tillkommit för att man skulle kunna vinna den noggrannast möjliga kännedom om alla med förbrytelsen förknippade omständigheter, bevisningen på det sättet kunna underlättas och sålunda en så rättvis dom som möjligt kunna fällas.

På en tid, då kommunikationsmedlen icke på långt när vunnit den utveckling som i våra dagar, var också behovet af ett dylikt stadgande kanske ovedersägligt. Endast efter mycket lång omgång skulle det varit möjligt att på en från brottets begående långt aflägsen plats erhålla fullständig insikt i allt som med förbrytelsen hörde samman. Men i våra dagar äro enligt min mening förhållandena i icke ringa grad annorlunda. De nuvarande, utomordentligt snabba samfärdsmedlen göra det numera ganska lätt att på kort tid erhålla alla de upplysningar, som för ett måls afgörande kunna vara af betydelse.

Härtill kommer vidare, att just på grund af de snabba och billiga kommunikationerna en brottsling mycket lätt kan färdas från den ena platsen till den andra; och hvar han drager fram, kan han ju utan större svårigheter på det ena stället än på det andra upprepa sin förbrytelse. Följden däraf åter blir den, att lagens bestämmelse om en brottslings rannsakande på flere olika ställen måste träda i verksamhet mycket oftare nu än i gångna tider.

Härmed tror jag mig ha visat, att detta lagstadgande numera i vanliga mål och särskildt i mål, där den häktade erkänt, är opraktiskt och onödigt tidsödande. Däremot skulle i svårare fall, då antingen en synnerligen grof förbrytelse blifvit begången eller bevisningen synes vara svår att åstadkomma, ett bibehållande af stadgandet i fråga möjligen kunna anses önskvärdt.

Detta stadgande förorsakar vidare onödigt stora besvär för alla, som skola med brottslingen hafva att göra. Den ene åklagaren efter den andre skall sätta sig in i målet. Den ene domaren efter den andre på samma sätt och i ännu högre grad. Målet kan redan för den förste domarens uppfattning ligga fullständigt klart, den anklagade kan ha erkänt, men ändå måste brottslingen skickas vidare, för att alldeles nya män skola få börja så godt som från början igen. Särskild fängvårdspersonal måste väl också följa förbrytaren på alla hans färder genom landet.

Hvilka ofantliga kostnader, som på detta sätt åsamkas det allmänna, behöfver jag ju icke uttala mig om. Den saken ligger i öppen dag. Måste man därjämte säga sig, att de allra flesta af dessa utgifter varit fullkomligt onödiga, så är enligt min mening allt skäl att öfverväga, huru anledningen till det anmärkta förhållandet må kunna undanröjas.

Men så mycket de omständigheter jag hittills anfört påverkat mig, skall jag villigt erkänna, att det, som till sist drifvit mig till att i denna fråga motionera, varit hänsynen till de arma fångar, som i månadtal skola släpas land och rike kring, innan de kunna få sin dom afkunnad. De må vara aldrig så straffvärda, så äro de dock människor med mänskliga kän-

lor, och samhället bör ej i onödan försvåra deras lidanden. Att månad efter månad få gå och vänta på dom, att i onödigt långa tider hållas i ovisshet och kastas mellan hopp och ängslan, att inför ständigt nya åklagare och domare få gå igenom hela förloppet af förbrytelsen, det är tortyr och onödig tortyr, som icke i något afseende, såvidt jag förstår, tjänar till den brottsliges förbättrande. Skulle dessa upprepade, hvarandra sig tämligen lika domstolsförhör ha någon ytterligare inverkan på den anklagade, så skulle det väl tvärtom vara den, att han blir alltmera brottslig, mera förslöad och mera drifven i konsten att med användande af de omständigheter, som vid rannsakingarna yppa sig, slingra sig undan den fällande bevisningen.

Någon statistisk redogörelse för den utsträckning, i hvilken ett sådant kringsändande af brottslingar för rannsaking och dom förekommer, är jag tyvärr icke nu i tillfälle att lämna. Men både genom egen iakttagelse och genom andras vittnesbörd har jag kommit till den uppfattningen, att ett sådant förfarande är långt ifrån ovanligt. Visserligen kunna ändå somliga mål blifva rätt snabbt afgjorda, men i andra åter blir verkan af det öfverklagade förhållandet rent af upprörande.

Ett sådant fall, hämtadt ur tidskriften »Från svenska statsförvaltningen», nr 8 för 1911, tillåter jag mig att här referera. En person hade sommaren 1910 lyckats tillgripa innehålllet i en telefonautomatbössa i Uppsala. Han gjorde sig sedan skyldig till liknande tillgrepp i Stockholm och på ett flertal andra platser i Sverige. Blef så häktad i Göteborg den 30 augusti 1910. Redan den 1 påföljande september ägde polisrannsaking rum, hvarvid han oförbehållsamt erkände allt. Detta erkännande var emellertid icke tillfyllest, utan han måste rannsakas och dömas på hvarje plats, där han begått brott. Sådan rannsaking hölls också i Malmö, Trelleborg, Falköping, Jönköping, Linköping, Motala, Norrköping, Strängnäs, Södertälje, Örebro, Stockholm, Hälsingborg, Halmstad, Falkenberg, Varberg, Borås, Vänersborg, Vara, Skara, Lidköping, Uppsala, Gäfle och Hudiksvall. Till sist slutdömdes han i Sundsvall den 10 augusti 1911. Nära tolf månader hade då förflutit, sedan han häktades. Han hade å järnväg tillryggalagt bortåt 400 mil och rannsakats vid 27 domstolar.

Mot mitt förslag väntar jag den invändningen, att för närvarande ett omfattande arbete pågår för omarbetning af hela vår strafflag och att fördenskull äfven detta ärende kunde hvila tills vidare. Men så vidt jag förstår, skulle ett bifall till denna motion icke i något afseende fördröja eller försvåra arbetet med strafflagsreformen. Så enkel och lätt utförbar synes mig saken vara. Det förefaller mig också, som om den af mig föreslagna åtgärden icke alls stode i sådant nära sammanhang med gällande

rättegångslagstiftning i öfrigt, att icke ett beslut i af mig här antydd riktning skulle kunna fattas alldeles fristående. Och då förhållandena kunna gestalta sig på det upprörande sätt, som af mig här ofvan anförts, synes det mig, att man icke längre har rätt att dröja med en så enkel humanisering af gällande lag, blott därför att ännu mycket mera väsentliga delar af strafflagen äro föremål för reformeringsarbete.

På grund af hvad jag ofvan anført får jag vördsamt hemställa, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring af 10 kap. 21 § rättegångsbalken, att de olägenheter, som äro förbundna med gällande bestämmelser angående en brottslings rannsakande och dömande på flere olika platser må kunna helt och hållet eller åtminstone i så stor utsträckning som möjligt undanröjas.

Stockholm den 26 januari 1912.

Ernst Klefbeck.

Nr 49.

Af herrar **Rosén** och **Skarstedt**, om *åvägbringande af utredning i syfte att åstadkomma förenklning i sammansättningen af inskrifningsnämnd.*

Ett spörsmål, som under de närmast följande åren mer än förut torde komma att kräfvä Kungl. Maj:ts och Riksdagens uppmärksamhet, är frågan huru vårt land skall vinna ett kraftigt försvar, utan att folkets ekonomiska bärkraft alltför hårdt pressas. En viktig sak för det målets ernående i möjligaste bästa mån är först och främst att göra besparingar i försvarsutgifterna på alla punkter, där så kan ske utan att härens eller flottans värnkraft försvagas.

De i värnpliktslagen af den 14 juni 1891 § 18 mom. 1 och 2 bestämde inskrifningsnämnderna för rullföringsområde och för sjömanshus ha genom talrikheten af medlemsantalet och genom sin sammansättning blifvit alldeles onödigt dyrbara apparater, särskildt med afseende på Norrland och rikets inlandskap.